

מראי מקומות- חולין י"ב

מהני מה שהי' רואה אותו מעיקרא, דהא בשעת שחיטה לא ידע דאינו מומחה. ועפ"ז תי' תוס' כמו תוס' הרא"ש, דכאן בסוגיין הרי הי' ידוע מעיקרא דאינו מומחה, וא"כ הרואה משגיח היטב, משא"כ הסוגיא דלעיל, דלא ידע בשעת שחיטה שלא הי' מומחה, ולכן לא השגיח היטב.

(ג) **ואלא דלא ידע אי גמיר אי לא גמיר- ע' בבעל המאור** (ג: בדפיו) דהעיר דאולי כוונת הגמ' לומר דצריך לבודקו אם גמיר או לא, דאסור עד שבודקו, אבל אין ראי' מכאן דאין רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן. והביא ראי' מכאן דלפי מה דקיי"ל דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, אז אפי' אם הוא נמצא בפנינו אין צריך לבודקו, אלא יכולין לסמוך על הרוב מומחין. ודחה הרמב"ן ראייתו, א', משום דאסור לא משמע דאסור עד שבודקין אותו, דהול"ל בודקין אותו, אלא אסור משמע לגמרי. ועוד, אם איתא בפנינו ויכולין לבודקו, א"כ למה צריכין לראות מתחלתו ועד סופו, בבדיקה סגי, אע"כ דליתא לפנינו, והנדון הוא אם יש רוב מצויין אצל שחיטה מומחין או לא.

(ד) **רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן- ע' בדברינו לעיל (דף ג'),** שהבאנו חקירת הבית הלוי (ב', ד') בטעם הדבר דאמרי' דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן.

(ה) **מי לא תניא, הרי שמצא תרנגולת שחוטה בשוק, וכו'-** הק' רעק"א, מאי פריך, דלמא לא הוי אלא ספק, ומ"מ מותר לאוכלו משום דס"ל דאין שחיטת עוף מן התורה, ולכן הוי ספק דרבנן ולקולא. ותי' דלשי' הר"ן דאף אם אין שחיטה לעוף מן התורה, מ"מ איכא איסור טריפות, א"כ אם יש לחוש שמא שהה, א"כ יהי' פסול של טריפות, וא"כ שפיר יהי' איסור דאורייתא. וע"ש עוד מש"כ בזה.

(ו) **ואי אין חזקה שליו עושה שליחותו, אפי' שחיטה נמי לא-** הק' רעק"א, כיון דבעא מיני' תרומה לאחר שהשיב לו לגבי שחיטה, ע"כ

(א) **פסח וקדשים מאי איכא למימר- כ' תוס'** דמהא דלא פריך הגמ' דהא מבואר בתורה דשייך אכילת בשר תאווה, אלמא דהא דר"מ חושש למיעוט הוא רק מדרבנן, וא"כ יכול להחמיר שלא לאכול בשר תאווה, אבל לענין פסח וקדשים מאי איכא למימר. אולם ע' ברשב"א דהק' על ר"מ דהא התורה התירה בשר תאווה, וא"כ איך אמרי' דלא אכיל בשר, הא התורה התירה. וכ' דדלמא לא התיר התורה אלא בשר תאווה, ולא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, וכמו יפת תואר, ומוטב שיאכל בשר תמותות שחוטות ולא בשר תמותות נבלות, אבל מ"מ לא התיר התורה לסמוך על רוב לכתחלה. ומבואר מדברי הרשב"א דחולק על תוס' וס"ל דר"מ חייש למיעוטא מן התורה [נאולי יש לדחות דהי' ק' להרשב"א לומר דר"מ אסר מדרבנן מה שהוא מפורש בקרא, וכמו יסוד של הס"ז, וצ"ע בזה].

(ב) **ואי ידע דלא גמיר, פשיטא- הק' תוס' לעיל** (ג: ד"ה דלית'), דמשמע מסוגיין דאי ידע דלא גמיר, דאז פשוט הוא דמהני מה שאחרים רואין אותו. ולמה פשוט, הרי בגמ' שם אי' דרק אם ליתי' להשוטט לבודקו, יכולין לסמוך אהא דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, אבל אם בודקין אותו ואינו יודע, מבואר דאסור לאכול משחיטתו, ואפי' באחרים רואין אותו, ומ"ש מהכא, והניח בקו'. ותי' התוס' הרא"ש שם כאן נקט הגמ' לשון דראהו מתחלה ועד סוף, וזהו עדיף מאחרים רואין אותו, אלא משמע דעיין היטב כל הזמן ששחט, וא"כ בזה שפיר מהני מה שרואין אותו. וע"ע ברעק"א שם, דהק' על יסוד של התוס' שם, דדייק מהגמ' דאחרים רואין אותו לא מהני אם ודאי אין יודעין, דמ"ש מחשו"ק, דמפורש הוא במתני' דאם אחרים רואין אותו שחיטתן כשרה, הא הם ודאי לא עדיפי מפקח שאינו יודע. אע"כ צ"ל דכיון דידוע להאחרים דהחשו"ק אינו יכול לדקדק כ"כ, א"כ הרואה משגיח היטב ודייק שפיר, משא"כ אינש דעלמא, דאין ידוע אם מומחה או לא, א"כ מי שרואה אותו אינו מדקדק כ"כ, דסמך אהא דמסתמא מומחה הוא, וא"כ אם נמצא דבאמת אינו מומחה, לא

(ח) **מאן תנא דלא בעינן כוונה לשחיטה** - כ' תוס' דמשמע מכאן דחשו"ק לאו בני כוונה ניהו, אפי' אם אחרים עומדים על גביהם, והק' מהא דגיטין, דבגדול עומד על גביו מהני. ותי' דשאני התם, דגדול עומד על גבם ממש ללמדם לעשותו לשמה, וכאן מיירי דאחרים היו רק רואין אותם באקראי. וע' ברשב"א שהביא מר' יונה דמה שגדול עומד על גביו מהני, היינו מדין שליחות, דהיינו דבאמת הוי עמידתו וכוונת המשלח מהני כאילו הוא דעת העושה, ומדין שליחות (ולא דמלמד הקטן לכוון), ולכן לא מהני לענין חליצה, דלא מהני שליחות בחליצה. ומה דלא מהני בשחיטה, אע"ג דשחיטה מהני ע"י שליח, היינו משום דבשחיטה הכל תלוי בדעת השוחט, דאילו שוחט בהמת חבירו שלא מדעתו כשרה, ואע"פ שלא נתכוון לה הבעלים כלל. אבל בכתיבת הגט אינו כן, דאילו אחר שגירש אשת חבירו לא עשה כלום, הלכך דעת הבעל דוקא בעינן, וא"כ שם הוי דעת הבעל כאילו יש דעת לקטן היכא דהגדול עומד על גביו, דהוי צירוף בין מעשה הקטן וכוונת הגדול. אבל זה לא שייך אלא בכגון גט, וכנ"ל.

(ט) **מאן תנא דלא בעינן כוונה לשחיטה** - ומבואר ממתני' ומסוגיין דמעיקר הדין קטן יכול לשחוט, והנדרון הוא רק אם יהי' יכול לשחוט כראוי או לא. והק' הנודע ביהודה (תנינא, אור"ח א'), לימא דכמו שאינו יכול לקשור תפילין משום דאינו בר קשירה, דה"ה דאינו יכול לזבוח משום דאינו בר זביחה. וכ' דאם אמרי' דהאיסור לספות לו נבלות בידיים הוא איסור תורה, אז שפיר יהי' שייך לחלק ולומר דלענין שחיטה הוי בר זביחה, כיון דצריך שחיטה כדי להתיר הבשר לו לאכילה [ואולי יש לדון דאף אם אינו אלא מדרבנן, אולי כיון דבפועל הוי בר זביחה, א"כ ממילא גם יכול לשחוט, ויש לעי' אם שייך לומר סברא כזו. וגם צ"ע דברי הגו"ב מיני' ובי', דמתחלת דבריו שם משמע דכיון דאביו צריך להפרישו מטעם חינוך, ממילא נחשב בר זביחה. אבל חינוך הוא ודאי רק אינו אלא מדרבנן, וא"כ למה הוי נח"ל לומר דממצות חינוך נחשב בר זביחה, ובסוף דבריו לענין איסור ספי' בידיים תולה אם הוי דאורייתא או לא, וע"ע].

(י) **שהלכה ובאה כדרכה - פרש"י**, שחתכה בהליכתו והכתה בכותל וחזר וחתכה. וה"ה דהו"מ לתרוצי דמיירי בסכין שיש בו חוץ לצואר כמלא צואר, דסגי לי' בהליכותו

הי' ס"ל דאין לדמותו לשחיטה (דאל"כ לא הי' צריך לשואלו), וא"כ איך אחר שהשיב לו דדין תרומה שאני מדין שחיטה, איך הק' לו ומ"ש. ותי' דהשואל סבר דמה דבשחיטה סומכין על חזקה דשליח עושה שליחותו, היינו משום דאפי' אם לא עשה שליחותו, מ"מ הרי קיי"ל דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, וא"כ כל החשש דשליח לא עשה שליחותו הוא רק מדרבנן, והיינו מטעם דסמוך מיעוטא לחזקה ואמרי' דמדרבנן אסור. אבל בתרומה, שהוא ענין מן התורה, ס"ל דאף אם בשחיטה סמכין על החזקה, אולי בתרומה לא סמכין, משום דהוי דאורייתא. וכיון שהשיב לו סתם דלא סמכין על החזקה לענין תרומה, הי' משמע דאף לענין תרומה דרבנן אמרי' דלא סמכין על חזקה, ואף דאינו אלא מדרבנן, ולכאור' דומה לשחיטה. וע"ז הק' מ"ש, דלכאור' שניהם מדרבנן, וא"כ מ"ש דבשחיטה סמכין על חזקה ותרומה אינו סומך. וע"ז תי' דבאמת ההיתר הוא משום דסומכין על רוב, ולא משום דסומכין על חזקה דשליח עושה שליחותו.

(ז) **דלמא איניש אחרינא שמע ואזל תרם, הו"ל תורם שלא מדעת, והתורם שלא מדעת אין תרומתו תרומה** - ע' בתרומת הדשן (קפ"ח) דנקט דאמרי' זכיי' מטעם שליחות גם לענין הפרשת חלה ותרומה, והק' מסוגיין דלכאור' משמע דזכיי' לא מהני, ותי' דכאן אולי אינו זכות, דאיכא למימר דדעת בעה"ב דשלוחו דוקא יתרום, משום דיודע ומכיר באיזה מדה בעה"ב לתרום, וכו', אבל היכא דאין שייך זה, וכמו לענין הפרשת חלה בזמן הזה, דכ"ע מפריש כזית ושורפין אותה, א"כ בזה אין שייך קפידא, וודאי אמרי' דזכין לאדם שלא בפניו. אולם ע' ברשב"א בנדרים (לו:): כ' דכדי לתרום מן הבעל הבית על של בעל הבית לא מהני זכיי', דבעינן שליחות ממש [ואין ברור אם כוונתו לומר דזכיי' לאו מטעם שליחות, ולכן כיון דבעינן שליחות לא מהני, או דלמא דבתרומה התורה חידש דבעינן שליחות ממש, ואפי' אם זכיי' מטעם שליחות הוא, אולם לא הוי שליחות ממש, וא"כ לא מהני לתרומה, וע"ע בהג']. וע"ע בקצות (רמ"ג, ט') בענין זה, דס"ל דלא מהני זכיי' "מאדם", וכיון דהוי מבעל הבית על של בעל הבית, לא מהני זכיי' בכה"ג.

לחודא, וכו'. והק' החשק שלמה, אם הי' יכול הגמ' לתרץ תי' פשוט כזה, למה תי' באוקימתא רחוקה שחתכה בכותל והכתה וחזר וחתכה. ועוד, הרי אי"ז פשוט כ"כ דהוי כוחו, ומנ"ל להגמ' ללמוד בהברייתא חידוש זה דהוי ככוחו, אם הי' יכול ליישב באופן פשוט יותר, וע"ש שכ' לפרש הגמ' דלא כרש"י, וצ"ע.

יא) קטן יש לו מחשבה או אין לו מחשבה- פרש"י, דהיכא דעושה מעשה ומפרש דבריו, אז ודאי יש לו מחשבה, והשאלה הוא היכא דעושה המעשה דמחשבה ניכרת מתוך מעשיו, ולא פירש, האם בזה אמרי' דמחשבתו מחשבה או לא. אולם תוס' הרבה להק' על רש"י, והוא פי' דבמעשה גמור, דפשוט ממעשה שהוא עושה מהו כוונתו, בזה ודאי הוי מעשה קטן מעשה. אבל מעשה גרוע, כמו העלה הפירות לגג, דאינו מוכח מתוך מעשיו גרידא מהו כוונתו, וצריך הוא לפרש מהו כוונתו, בזה אין אנו שומעים לפירושו, ואין מעשיו כלום. והשאלה הוא היכא דמעשיו נוטה טפי לצד א', כגון שהיתה הקרבן בדרום והעלתו לצפון, בזה מסתפק הגמ' ופשטו מהא דהיפך בהן אח"כ, דג"כ הוי מוכיח קצת דכוונתו משום הטל, אז אמרי' דהוי מעשיו מעשה. וע' בקהלות יעקב (ל', ב'), שהביא מה דס"ל לרש"י ביבמות דף ל"ד דקטנים יכולים לעשות מעשה קידושין שיחולו כשנעשו גדולים, ותוס' שם חולק. וכ' הקה"י דאולי אזיל רש"י לשיטתו, דס"ל דהיכא דקטן עושה מעשה ומפרשה, דשפיר הוי מעשה, וכיון שהוא מפרש שמעשה לשם קידושין הוא, א"כ הוי מעשיו מעשה, ורק דאין הקידושין חלה כשהוא קטן, דגזה"כ הוא דכשם שמצוות ואיסורים לא נאמרו אלא לגדולים, אף כל דיני התורה לא נאמרו לקטנים, ואינם יכולים לפעול חלותין. אבל תוס' דס"ל דכל מעשה שאנו זוקקין לפירושו אינו מעשה, א"כ גם במעשה קידושי, דהמעשה מצד עצמו אינו ראי' על כוונתו, א"כ שפיר ס"ל דלא מהני המעשה קידושין. וע"ש שכ' שיש מקום לחלק בזה.